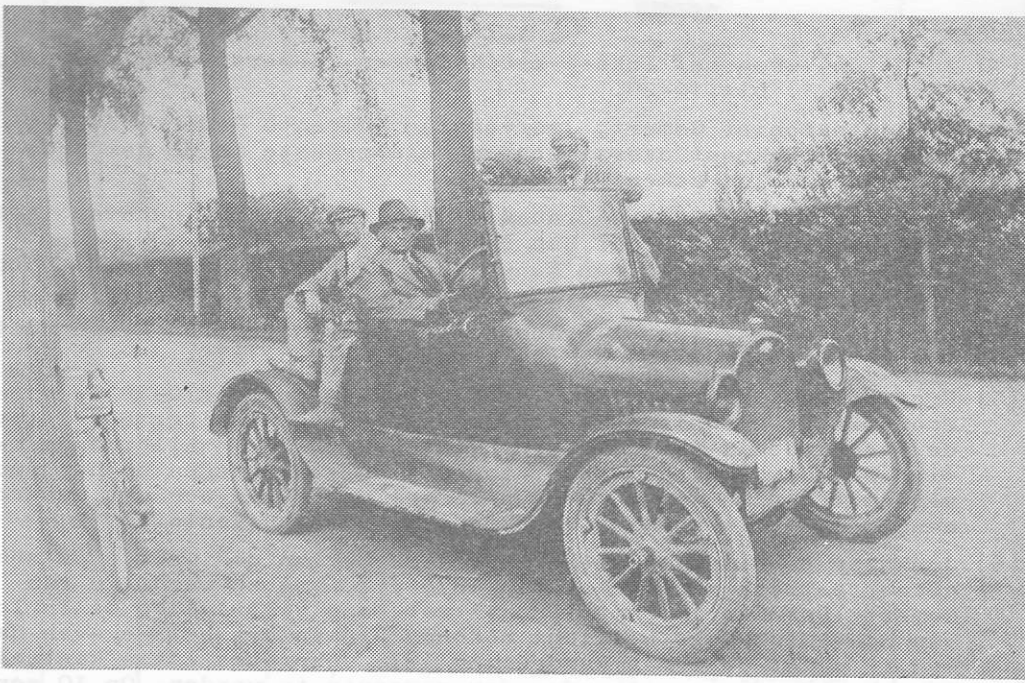

Achter het stuur aannemer Janus van Eupen, links van hem T.Sterken, bijgenaamd 'de grijsaard', rechts zekere Schaufele. (foto uit 1922)

OVER JANUS VAN EUPEN, BOUWER IN DE PEEL

door Sjang Hoeymakers

In het begin van deze eeuw toen de ontginning van de Peel op gang kwam werden er in het nieuwe landbouwgebied een vrij groot aantal boerderijen gebouwd. Van een niet onaanzienlijk deel van deze boerderijen staat het vast dat ze indertijd gebouwd zijn door aannemer van Eupen uit Gemert. Ook het grote landhuis "Bronlaak" werd door hem gebouwd in opdracht van Adam Roelvink, directeur van de Twentse Bank te Amsterdam. Dit was in het jaar 1909. Hij heeft daar waarschijnlijk ook kennis gemaakt met de bekende landschapsarchitekt Leonard Springer, de ontwerper van De Grote Slink, het landschapspark rond de villa, dat nu eigendom is van Brabants Landschap. Omstreeks 1912 werd door aannemer Van Eupen nog

een nieuwe vleugel aan de villa aangebouwd.

Van Eupen als kleine aannemer begonnen met de bouw van woningen, verwierf een goede naam door het werk wat hij leverde en hij kreeg steeds meer opdrachten. Langzaamaan groeide zijn bedrijf uit tot een zeker voor die tijd groot aannemersbedrijf. En Janus van Eupen, gesproten uit een te Gemert gegoede familie, werd dé grote zakenman van het Gemert van toen. Dat hij klein van postuur was, belette hem niet om een zware Harley Davidson van 750cc. te rijden, waarmee hij zich vervoerde van bouwterrein naar bouwterrein om toezicht te kunnen houden op de verschillende onderhanden werken.

Zijn eerste grote werk in de Peel, voor zover bekend, was de bouw van de al genoemde villa van Roelvink met daarbij een woning voor de bosbaas.Deze laatste woning kwam in het voorjaar van 1909 gereed. Van hetzelfde type bouwde Van Eupen er later nog een aantal waaronder het huis van smid van de Laar in Elsendorp dat in 1980 moest worden afgebroken, omdat men de grond nodig had ter beveiliging van het kruispunt aldaar.

Het werk dat Van Eupen afleverde beviel Adam Roelvink zo goed dat de bouw van nieuwe boerderijen en arbeiderswoningen steeds weer aan hem werd toevertrouwd. De eerste boerderij die hij voor Roelvink bouwde was de aan de weg van Elsendorp naar Oploo gelegen Christine-hoeve, zo genoemd naar de echtgenote van Adam Roelvink, Christine Willink. Toen één der kinderen van Adam Roelvink eens informeerde: "Papa, waarom laat je niet eens een ander inschrijven? Van Eupen is toch niet zó goedkoop!" toen moet Adam geantwoord hebben:"Ieder werk heeft zijn prijs, voor weinig geld goed werk leveren kan niemand, en er zijn er die het voor veel geld nog niet kunnen. Als ik Van Eupen werk opdraag, weet ik zeker dat alles tot in de puntjes wordt afgewerkt en dat ik er niemand naar toe hoef te sturen om het werk te controleren".

Er bestonden goede contacten tussen Janus van Eupen en de in Gemert gestationeerde houtvester Winkelman, die namens de Ned. Heidemaatschappij het beheer voerde over grote gebieden ontginningsgronden in de Peel.Winkelman adviseerde ook Roelvink bij diens ontginningen onder Oploo en St.Anthonis. Toen in 1910 Samuel Constant van Musschenbroek besloot tot de bouw van de Annehoeve op de Dompt kreeg aannemer Van Eupen ook deze opdracht mede door bemiddeling van houtvester Winkelman. Behalve de grote villa, de veestal en de paardenstal werden er zeven woningen en een schaftlokaal gebouwd. Verder nog een

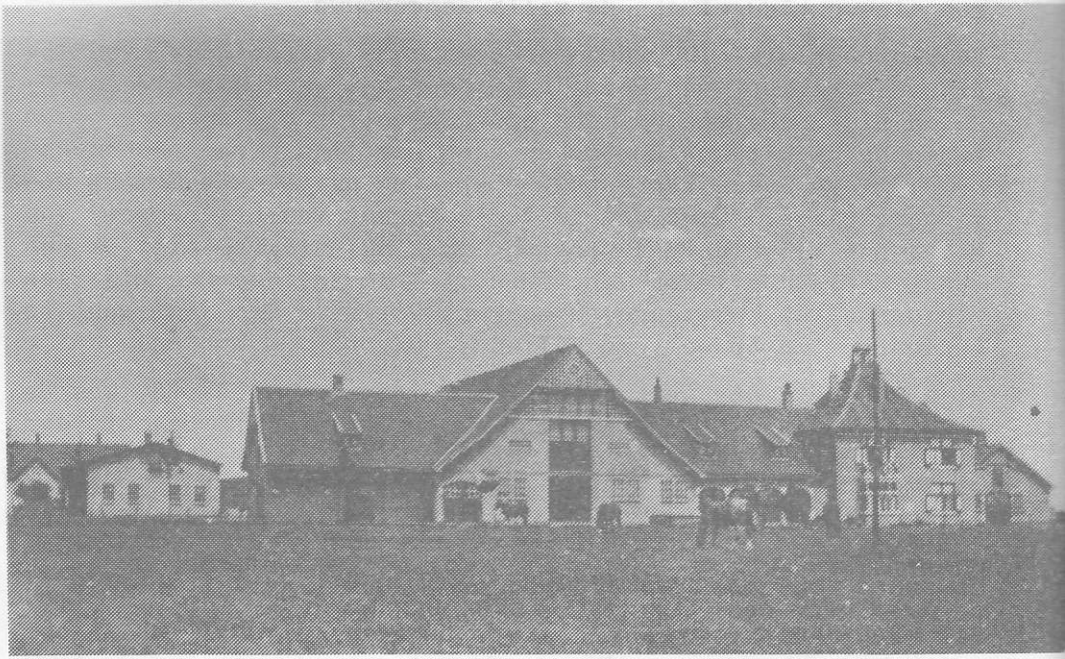

De 'Annehoeve'. Ca. 1912.

smidse, een wagen- en machineloods, en twee machtige veldschuren van 30x16 m. Van dat type heeft Van Eupen er later nog veel gebouwd in de Peel. Of het een ontwerp was van hemzelf of van de Ned. Heidemaatschappij is mij niet duidelijk, maar op iedere grote ontginning vond men wel één of meer van deze schuren, ook op bedrijven die nooit door de Heidemaatschappij beheerd werden.

Van oud-gemeentesecretaris Jac. v.d. Broek hoorde ik eens het volgende over de wederwaardigheden van Janus van Eupen, waaruit een en ander moge blijken van diens ondernemingszin:
In de twintiger jaren werd in Zuid-Limburg het zgn. miljoenenlijntje aangelegd. Als onder-aannemer had Van Eupen de bouw van stationsgebouwen en loodsen aangenomen. Steeds moesten er veranderingen worden aangebracht in tekeningen en bestek. Van Eupen moet gezegd hebben: "Ik wil alles maken, maar ik moet wel schriftelijke opdrachten hebben!"
Men bleef aan het veranderen. Soms nog nadat plannen al goeddeels waren uitgevoerd; somtijds zelfs moest reeds gereed werk worden gesloopt eer men kon gaan maken wat dán weer verlangd werd.
De "meerkostenrekening" liep daardoor op tot een geweldige

hoogte, en toen er uiteindelijk afgerekend moest worden vond de opdrachtgever de rekening te hoog en weigerde daarom te betalen. Er kwam een proces van dat door Van Eupen werd gewonnen.
Voor zijn vertrek naar Roermond, op de dag dat daar uitspraak gedaan zou worden verklaarde hij: "Als het vandaag misloopt, dan gaat het bedrijf er aan kapot, maar als ik win dan geef ik vanavond enkele vaten bier weg en dan kan iedereen het komen vieren".
Met de auto, die hij inmiddels had aangeschaft, reed hij naar Roermond. De uitspraak van de rechter luidde dat de opdrachtgever moest betalen. Na thuiskomst zorgde Piet Peeters, de chauffeur van Van Eupen, er voor dat bij de werknemers van de aannemerij bekend werd dat de baas het proces had gewonnen en dat men dit mee kon komen vieren. In enkele cafés betaalde Janus een vat bier en ieder die er zin in had kon enkele pinten vatten op het welzijn van de onderneming.

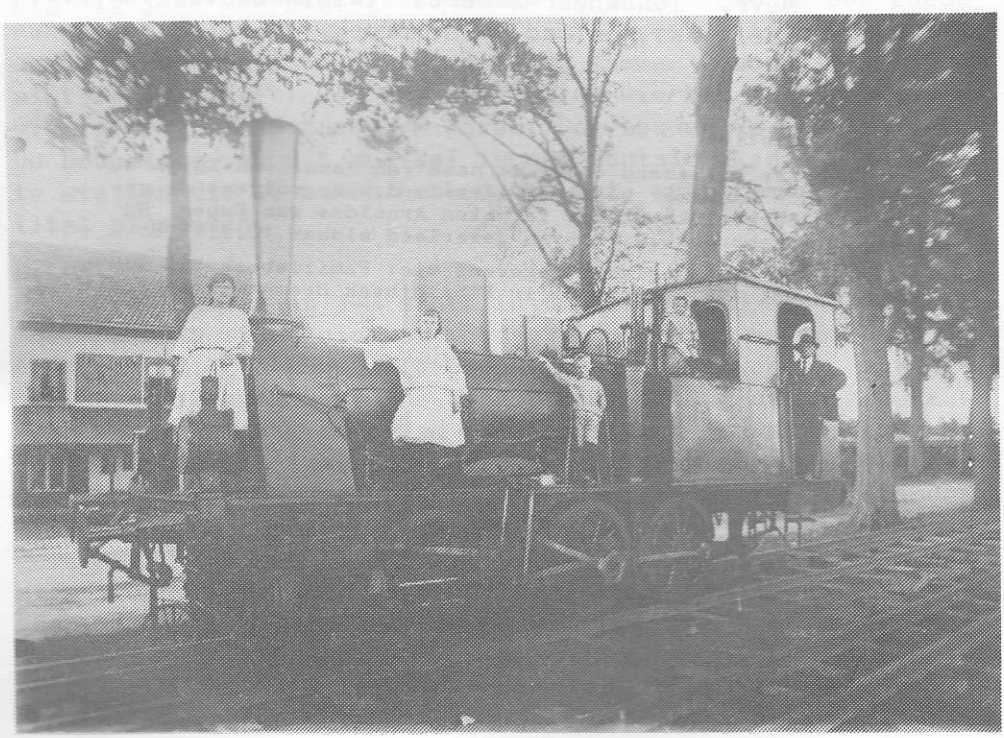

Janus van Eupen met zijn kinderen op het miljoenenlijntje.....
vlnr Gus Rademakers, Jo, Jac, Jan en (vader) Janus van Eupen (1922).

Nawoord:
Nu in de laatste jaren zoveel over de ontginning van de Peel begint "los" te komen; de werkzaamheid van de Nederlandse Heidemaatschappij, particuliere grootontginners en zeker niet in de laatste plaats, boeren en arbeiders van her en der, in de ontginningsgeschiedenis voor het voetlicht treden, is het goed ook eens te wijzen, zij het bescheiden, op de in deze ontplooide aktiviteit van een aannemer als Janus van Eupen. Hij was een veelzijdig man, betrokken bij vanalles-en-nog-wat in het plaatselijk verkeer, hij was direkteur van de harmonie, raadslid, een aantal jaren wethouder, maar bovenal was hij aannemer van formaat.
Een dieper gravend onderzoek naar zijn werkzaamheid, als dat tot de mogelijkheden behoort, zal mijns inziens alleszins de moeite lonen.

Met dank aan mijn zegslieden: smid H. v.d. Laar, Mevr. Jonckheer-Zweerts (kleindochter van J.B. Roelvink), en Jac. v.d. Broek.

Noot van de redactie:

De in de Gemertse volksmond onder de naam van Janus van Eupen bij iedereen bekende aannemer blijkt officieel, d.w.z. volgens de gegevens van de Burgerlijke Stand, te heten Arnoldus van Eupen. Hij werd te Gemert geboren 4.9.1875 en overleed aldaar 10.2.1938.

Voor uitgebreide genealogische gegevens zie: Familieboek Van Eupen, uitgegeven in mei 1981 (aanwezig in Bibliotheek Heemkamer onder nummer G51)